

Gesprekslandschap competentiegericht beroepsonderwijs

Onderwijsmanagement

Managementvisie op onderwijs

Theorieën en didactische modellen

Bestuursfilosofie

Onderwijsorganisatie

Curriculum

Methoden en instrumenten

Personeel

Materieel

- Inhoud: beroepsgerichte competenties, thema's en opdrachten, afgeleid van kerntaken/ kernopgaven
- Geflexibiliseerd: inhoudsordening naar vorm en duur, plaats/context en volgorde

- Voorlichting en werving
- Intake
- EVC
- Etc.

- Functie en taken
- Competenties
- Organisatie
- Communicatie

- Materialen
- Middelen
- Contexten

Wat voldoet wel/niet m.b.t. competentiegericht beroepsonderwijs?

Norm: aankomend responsief vakmanschap

Onderwijsuitvoering

Voorlichting en werving

Product- en procesgerichte begeleiding

Monitoring van voortgang en niveau

Evalueren van de structuur en werking van het systeem 'opleiding'

Actuele competenties op een bepaald moment in het leerproces

Leren

Instroom

Intake

Persoonsgericht traject bepalen

Individuele leerbehoeften

Leeropgaven kiezen

Integraal leren

Outcomes bepalen

Formatieve toetsing

Summatieve toetsing

Uitstroom

Uitgangspunten: competentiegerichtheid en persoonsgerichte schoolloopbaan

Toelichting gesprekslandschap competentiegericht beroepsonderwijs

De introductie van competenties in het beroepsonderwijs, maar ook de gevolgen daarvan in de aansturing, organisatie en uitvoering van het beroepsgerichte leren en opleiden, is waarschijnlijk een van de ingrijpendste veranderingen die zich op dit moment in het beroepsonderwijs voltrekken. Inmiddels zijn er – ook in de ESB-sector – veel initiatieven en projecten gestart die zich met een of meerdere aspecten van competentiegericht leren en opleiden bezighouden. Iedereen probeert grip te krijgen op deze complexe materie.

Het kenniscentrum beroepsonderwijs bedrijfsleven ECABO wil onderwijsinstellingen daarbij ondersteunen. Het Gesprekslandschap competentiegericht beroepsonderwijs is daartoe een eerste aanzet. Dit door ECABO ontwikkelde schema laat alle facetten zien van competentiegericht beroepsonderwijs (CGBO), van persoonlijk leerproces, onderwijsorganisatie en onderwijsuitvoering tot management.

SAMENHANG ESSENTIEEL

De essentie van het schema is dat we niet alleen de componenten van competentiegericht beroepsonderwijs benoemen, maar ook – en misschien is dat wel van wezenlijker belang – aangeven dat de opvattingen en de organisatie van het leren, de uitvoering van het onderwijs, de onderwijsorganisatie en de visie van het management met elkaar moeten overeenstemmen.

Het schema laat zien dat aan elke afzonderlijke component van competentiegericht beroepsonderwijs aandacht moet worden besteed. De visie die ECABO ermee wil uitdragen is echter, dat iets veranderen op één niveau of in één component, gevolgen heeft voor de andere lagen en componenten.

AANKOMEND RESPONSIEF VAKMANSCHAP

Kwalificatieprofielen vormen het inhoudelijk kompas voor het beroepsonderwijs. In deze kwalificatieprofielen zijn de formeel vereiste competenties van aankomend responsief vakmanschap omschreven. De (kennis)samenleving en de arbeidsmarkt kenmerken zich door een hoog tempo van veranderingen. Om aan de vraag van de arbeidsmarkt te voldoen dienen potentiële werknemers zodanig te worden geschoold, dat hun vakmanschap voldoet aan de behoeften van de arbeidsmarkt en tegelijkertijd de bagage biedt waarmee zij zichzelf (én hun vakmanschap) verder kunnen ontwikkelen. Deze vorm van vakmanschap duiden we aan als aankomend responsief vakmanschap en fungeert als norm waaraan we de uitkomsten van het onderwijs afmeten.

UITGANGSPUNTEN

Om de ontwikkeling van de kennissamenleving te ondersteunen wordt van het (beroeps)onderwijs een meer competentiegerichte insteek gevraagd. We vatten een competentie op als het ‘integraal vermogen’ van een persoon. In beroepsopleidingen gaat het om het ontwikkelen van het vermogen om ‘in voorkomende beroepssituaties op adequate, doelbewuste en gemotiveerde wijze proces- en resultaatgericht te handelen’. Onderwijsdeelnemers leren het kiezen en toepassen van de juiste procedures en het bereiken van de juiste resultaten. De persoonsgerichte schoolloopbaan beschouwen we als uitgangspunt voor de vormgeving van het leer(werk)proces, omdat competenties verwijzen naar het persoonlijk vermogen om adequaat in beroeps-

situaties te handelen. De grenzen ervan worden bepaald door de organiseerbaarheid van het onderwijs.

DE EERSTE LAAG: LEERPROCES

Centraal in het schema staat het persoonlijk leerproces van de onderwijsdeelnemer. Dit leren is beroepsgericht, en we typeren het als een proces van competentieverwerving. Dat proces start bij de individuele leerbehoefte en verloopt via taken en opgaven die het op integratie gerichte leren stimuleren. De tussentijdse uitkomsten ervan worden beoordeeld om de gewenste voortgang te bewaken. Hierbij gaat het om afgeleiden van de norm: het aankomend responsief vakmanschap. De eindresultaten (examenniveau) worden uiteraard ook aan de hand van deze norm beoordeeld.

DE TWEEDE LAAG: ONDERWIJS-UITVOERING

Om dit leerproces heen vinden we de tweede laag: de onderwijsuitvoering door de onderwijsgeevenden. De kernprocessen op dit niveau zijn er mede op gericht, de competentiegerichte onderwijsleerprocessen efficiënt en effectief vorm en inhoud te geven. Het spreekt voor zich dat de onderwijsuitvoering in dienst staat van het competentiegerichte leren; de uitgangspunten moeten dan ook aansluiten bij de uitgangspunten die voor het leren gelden.

DE DERDE LAAG: ONDERWIJS-ORGANISATIE

Op het niveau van de onderwijsorganisatie worden de voorwaarden gecreëerd die van belang zijn om tot een competentiegerichte onderwijsuitvoering te

komen en competentiegericht leren mogelijk te maken. Essentieel hierbij zijn een geflexibiliseerd beroepsgericht curriculum, een adequate organisatie van het personeel, effectieve methoden en instrumenten en een geschikte materiële infrastructuur.

DE VIERDE LAAG: ONDERWIJS-MANAGEMENT

Tot slot het niveau van het onderwijsmanagement. Het realiseren van taken en rollen in de tweede en derde laag is alleen mogelijk als de keuze voor competentiegericht beroepsonderwijs op managementniveau wordt onderschreven. Dat betekent bijvoorbeeld dat de onderwijsvisie van het management overeenkomt met opvattingen over competentiegericht leren en opleiden, dat er passende theorieën en modellen worden gebruikt en dat er een bestuursfilosofie wordt gehanteerd die de onderwijsorganisatie en -uitvoering ondersteunt.

SAMEN WERKEN AAN COMPETENTIEGERICHT BEROEPSONDERWIJS

Vanuit de bovenstaande visie gaat ECABO de komende jaren samen met u werken aan een producten- en dienstenpakket dat onderwijsinstellingen (en leerbedrijven) daadwerkelijk ondersteuning biedt bij het realiseren van competentiegericht beroepsonderwijs. Het gesprekslandschap zullen we hierbij als leidraad gebruiken. Wij nodigen u van harte uit voor een oriënterend gesprek. Om een afspraak te maken, of om antwoord te krijgen op specifieke vragen, kunt u contact met ons opnemen via het onderstaande nummer of e-mailadres.